

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SARAFOLEANU, DORIN

Anatomia succesului: de vorbă cu dr. Dorin Sarafoleanu /
Marius Ghilezan. – București: Editura RAO, 2014
ISBN 978-606-609-663-8

I. Ghilezan, Marius

61

Editura RAO
Str. Bărgăului nr. 9-11, București, ROMÂNIA
www.raobooks.com
www.rao.ro

MARIUS GHILEZAN
Anatomia succesului

© Editura RAO, 2014
Toate drepturile rezervate

2014

ISBN 978-606-609-663-8

De două ori scăpat din brațele morții

*Pentru un mare ecou
e nevoie de un mare obstacol.*

VALERIU BUTULESCU

– Cum a fost momentul târnosirii catedralei din Timișoara din 6 octombrie 1946?

– Fiind elev în clasa a patra, atunci nu înțelegeam mare lucru, dar după agitația din casă, după emoția părinților mei, simțeam că urma să participăm la un moment înălțător.

– Majestatea Sa Regele Mihai, îmbrăcat într-o mantie albă, a coborât de pe un cal alb, îmi povesteau și mie bunicii.

– Mult timp s-a vorbit la noi în familie și în cartierul Frateleia despre acel eveniment. Adevărul este că avem o catedrală monumentală, după părerea mea, acolo se poate vedea gândirea bănățeană, orgoliul localnicilor, trebuie să recunoaștem că bănațenii noștri erau și au rămas făloși, inteligența celor mai vestici dintre români, bogăția, ca să fiu sincer, și dorința de înălțare.

– A rămas multe decenii cea mai înaltă construcție monahală din țară.

– Am văzut multe catedrale în orașele patriei, toate sunt frumoase, suntem cu toții credincioși, dar este cu totul și cu totul specială, multe lucruri din istoria ei le-am aflat ulterior de la

Părintele Iova Firca¹, tatăl prietenului meu Gheorghe Firca, un distins muzicolog, pe care l-am avut coleg la Liceul Clasic Mixt din Timișoara, liceu care nu mai există acum.

– **O construcție unică în România pe o fundație de bărne de stejar într-o zonă mlăștinoasă, fiind considerată capodopera întregii activități a profesorului Ion Traianescu, de la Academia de Arhitectură din București. Catedrala din Turda, Biserica Maica Domnului – Dudu din Craiova, bisericile Spirea Veche și Belvedere din București sunt câteva dintre „surorile mai mici” ale catedralei din Timișoara, întrucât arhitectura interioară și exterioară reproduce în miniatură, cu mici diferențe, planul catedralei timișorene, marca distinsului arhitect.**

– Știu de la Părintele Firca ce eforturi materiale uriașe au fost făcute pentru zidirea întru credința noastră creștin-ortodoxă. Mărețul edificiu al orașului nostru a fost gata după terminarea războiului și intrarea rușilor în țară.

– **Și ce amintiri aveți legate de venirea regelui la acel eveniment?**

– Fastul primirii suveranului, respectul acordat, precum și masiva participare a băănătenilor m-au impresionat peste măsura simțămintelor copilăriei. Acum, gândind evenimentul, organizat într-un moment extrem de dificil din punct de vedere politic și social, când lagărul comunist își deschidea hulpav porțile negre, înțeleg cât de abil au acționat regele și autoritățile locale, ca să organizeze asemenea lucruri măiestuoase, gingașe, trainice și melodioase în armonii creștine.

– **Sabin Drăgoi a armonizat clopotele...**

– După felul cum au fost rânduite lucrurile, mi-am dat seama – și asta îmi place să o spun – că băănătenii noștri au venit să-și întâmpine regele și să participe la ritualul religios nu forțați, nu obligați, nu mânați de la spate, ci, pur și simplu, din respect, din dragoste, din admirație pentru acest tânăr rege, care la data

respectivă a avut, după părerea mea, două dezavantaje: primul, moștenirea pe care a lăsat-o tatăl său – Carol al II-lea, un rege nu chiar ușă de biserică, cum știm foarte bine, când l-a ridicat de mic pe tron, apoi când l-a detronat. Sigur, are alte merite în cultura română –, iar cel de-al doilea, dramatic, permanenta amenințare comunistă, în care el a trebuit să își desfășoare ultimii ani de domnie. Acestea sunt amintirile, din păcate. Îmi pare rău azi că nu am fost mai bătrân la vremea respectivă să țin minte mai multe, regret acum că nu sunt mai tânăr, dar asta e situația, pentru a participa mai activ la rânduirea societății.

– **Bunica mi-a povestit că fetele de la Liceul Piarist² au venit toate îmbrăcate elegant în uniforme pe care le aveau la liceu atunci, iar regele a sosit călare, precum un cavaler de epocă.**

– E posibil, nu mai știu acest aspect, dar îmi aduc aminte că la Timișoara, până am terminat liceul, deci chiar în perioada comunistă, noi am avut uniforme, cu numere matricole pe braț. Erau chiar foarte frumoase, ne dădeau o notă de distincție.

– **Ținutele erau diferite, de la o școală la alta, nu ca la comuniști, toate de-un fel.**

– Fiecare școală, sigur, și liceul de la piariști era un așezământ de cultură cu foarte mare prestigiu în Timișoara și în zonă, cu o disciplină saxonă, fiind ținut de maici, avea o conduită verificată de secole și, în afară de seriozitate, domnișoarele de atunci purtau acea ținută de fală care, între noi fie vorba, făcea parte din civilizația apusă, aparținea reflexelor de bună-creștere și de un mod specific de a gândi și de a te comporta în societate.

– **Comuniștii au distrus liceul și au alungat călugărițele...**

– Mergând pe jos din motive de întreținere prin Bucureștiul adopției mele științifice sau cu tramvaiul, din care poți să vezi mai bine România reală, nu îi spun profundă, că ar însemna să-i plagiez pe cei care au inventat termenul, urmăresc zvăpăiala elevilor

de liceu îmbrăcați cum dă Dumnezeu, fără niciun fel de ținută, vorbind răstit, cu vocabular urât. Păcat că există o extraordinară vulgarizare, începând de la vârstele fragede. Cum să ne recuperăm demnitatea trecutului?

– **Păi, când președintele are limbaj ca la ușa cortului, de la cine să se inspire tinerii noștri?**

– N-aș vrea să fiu acuzat că vorbesc numai despre alții, că e mult mai ușor să te pronunți despre o lume mai îndepărtată spiritului familiei. Mă uit la nepotul meu, Matei, elev acum în clasa a șasea și care vine de la școală cu o serie de expresii de care noi ne crucim. Eu sunt mai pământean, mai realist, fiul meu, Codruț, tatăl lui Matei, de asemenea, dar soția mea, Ligia, și nora mea se îngrozesc când aud vorbele atât de dure.

– **Englezisme sau jargoane?**

– Nu englezisme, ar fi fost mai bine, sunt vulgarități și interjecții de comuna primitivă.

– **O societate bolnavă trebuie vindecată. Ne lipsesc tălmăduitorii.**

– Da. Mă simt contrariat, fiindcă noi în casă nu vorbim așa, noi facem eforturi ca cel mai mic din familia Sarafoleanu să aibă un limbaj ales, pentru că are o înclinație către așa ceva, ca și tatălui său, îi place limba română, pe care o vorbește la școală, dă testele foarte corect, în detrimentul științelor exacte și al matematicii, da' asta, după părerea mea, nu-i un lucru rău, însă el își însușește expresii necolocviale în curtea școlii sau de la cei mai mari, îi explicăm de multe ori că nu e bine să se prezinte sub asemenea zale de cuvinte înnoite, nu i se potrivește acest limbaj, dar argumentul lui este: și băiatul lui X și al lui Y sau Z, nu vreau să-i nominalizez, pentru că sunt din familii celebre ale Bucureștilor, care au copii colegi cu nepotul meu, vorbesc exact la fel.

– **Ca o întoarcere în timp, când erați de vârsta nepotului, prin anii 1940–1946, cum era școala?**

– Prin a cincea sau a șasea, aveam avantajul că părinții mei erau învățători, firi diferite, mama înclinată spre literatură, spre visare, spre filosofie, spre înțelegere, iar tatăl meu spre rânduiala germană. Mama avea o bunătate răsplătită de școlarii săi. Profesorii? Dascăli adevărați.

– **De unde proveneau părinții dumneavoastră?**

– Tatăl meu, Silviu Sarafoleanu, și mama mea, Valeria, erau amândoi cărășeni din inima Banatului, tata din Nicolinț, și mama din Secășeni, de lângă Oravița.

– **Ce firi de oameni erau?**

– Dacă despre mama am spus, tata era un tip pragmatic, și a reușit, norocul nostru, așa cum o să vedem din depănarea jurnalului vieții mele de om simplu, să țină familia pe linia de plutire, pentru că el a avut foarte multe conflicte cu regimul nou instalat. A fost dat afară, nu a avut serviciu ani de zile, a făcut tot felul de munci ca să scoată bani din piatră seacă pentru a-și întreține familia.

– **Ce cărți v-au marcat copilăria?**

– Prin clasa a cincea sau a șasea, citeam pe nerăsuflăte tot ce găseam în biblioteca mamei mele, destul de mare pentru condiția lor socială, aveam cărți de valori simbolice. Acolo am citit pentru prima oară *El Hakim*, de exemplu, *Cartea de la San Michelle* a lui Axel Munthe, în afară că în casa părinților mei domnea cultul pentru Eminescu, pentru Coșbuc, pentru Octavian Goga, dacă vă mai amintiți, cărțile din Biblioteca pentru toți.

– **Și care dintre personajele acestor cărți v-au inspirat?**

– Din volumele parcurse, am să spun drept, prima parte a vieții mele a fost marcată de personajele lui Ion Slavici, Lică Sămădăul...

– La noi a fost invers, nouă nu ne plăcea literatura obligatorie, fugeam în aventurile cărților lui Sven Hassel, ne plăcea gigantul

poreclit „Micuțul”, „Vineri” al lui Robinson Crusoe, *Huckleberry Finn*, *Cuore...*

– Lică Sămădăul era mai aproape de tragedia noastră. Personajul acela umbla după dreptate. Și cât de mult râvneam la dreptate! Când am mai crescut, m-au marcat cărțile cu doctori și asta a mers în paralel cu dorința tatălui meu de a avea un doctor în familie.

– **El fiind la început tot învățor?**

– Notar. A avut un frate, Córnel, cu accent pe „prima silabă”, (cum se pune pe la noi, Rotariu nu Rótariu, accentul este cu totul altul decât aici, în București), fost student la Medicină la Universitatea „Carol Davila” din capitală, care s-a prăpădit pe timpul rebeliunii legionare.

– **De ce a murit?**

– Se pronunța împotriva acțiunilor criminale ale legionarilor; fiind hăituit de o serie de căpetenii ale Legiunii, a vrut să fugă din București. Nu a mai găsit loc în vagon și a călătorit pe scările trenului, se pare că din cauza iernii a făcut, cum se zicea atunci, o aprindere de plămâni, pneumonopatie, „pneumonie galopantă”, nu mai există termenul astăzi, iar cu mijloacele medicale ale vremii nu a mai putut fi salvat.

– **Și tatăl dumneavoastră a vrut să urmați calea fratelui.**

– Asta a fost visul lui, al familiei lor, eu nu mi-am cunoscut bunicii paterni. Bunicul meu, tatăl tatălui meu, a murit când eu aveam un an sau doi, iar singurul bunic pe care l-am mai prins în viață, și el învățător, a fost tatăl mamei mele; Mihai Măgureanu îl chema.

– **Nicio legătură cu familia Măgureanu?**

– Cu familia Măgureanu, care? Asta de azi?

– **Da, cu familia lui Virgil Măgureanu.**

– Doamne ferește!

– **Fostul director al SRI de pe timpul primului mandat al lui Ion Iliescu se revendica din Lugoj...**

– O fi fost, numai că buncii mei erau din Secaș și din Nicolinț, cum am spus adineauri, mama a fost învățătoare la Fizeș, dacă știți topografia Banatului, numele localității provine din maghiarul Füzes. Acolo unde l-a cunoscut pe tatăl meu, s-au căsătorit și, pentru a fi împreună la un loc, cum nu se găseau posturi similare pentru amândoi în același sat, au fost repartizați cu acordul lor lângă Lugoj, la Ghizela, unde m-am născut eu, în iarna anului 1936. Ghizela era un sat nemțesc, chiar și numele îl descrie așa. Am venit pe lume sub îngrijirea unui doctor extraordinar, Holinek³. Acest doctor Holinek era ceea ce dorim noi să avem acum, medic de familie, medic de țară, știa de toate și îngrijea pe toată lumea.

– **Un fel de doctor Finlay, celebrul personaj al lui Archibald Joseph Cronin, ajuns personaj de film, din satul scoțian Tannochbrae, harnic vindecător de suflete.**

– Nu am citit-o. Îmi povestea mama mea că a avut nu numai o naștere dificilă, dar și o sarcină grea, fără ecografiile moderne, fără niciun fel de aparatură specială sau dotare modernă, el a știut să conducă prin intuiție și bună calificare profesională acea sarcină până la capăt. Se naștea natural pe vremea aceea, nu prin cezariană, am venit pe lume, în condiții bune, iar în acele timpuri, într-adevăr, medicina era o artă.

– **Nu erau maternități?**

– Nu, mamele nașteau pruncii acasă. Așa se naștea clasic, cum găsim în toată literatura epocii, cu moașe comunale, nu numai la noi, chiar și în alte țări, iar acel doctor Holinek avea talent. Toate bolile copilăriei au fost manageriate, ca să zic așa, mai modern, de el, iar atunci, în familia mea, se vorbea cu foarte mare respect despre el, pentru că nu era dedicat exclusiv arginților, ci, pur și simplu, a fost pasionat de meserie și o făcea ca pe un apostolat în condițiile respective.

– **Cum erau plătiți medicii de familie în perioada interbelică?**

– Fiind întrebat de președintele Ion Iliescu cum se poate face reforma în sănătate, i-am spus odată că metoda de recompensare a medicilor era bună atunci, în interbelicul târziu, probabil inspirată din sistemul austriac al Mariei Tereza, de pe vremea Imperiului Austro-Ungar. În cazul în care comunitatea locală dorea să aibă un medic, chemau doctorul, negociau cu el, și toată lumea îi dădea o sumă de bani la început de an.

– Comunitatea fiind reprezentată de primar?

– De dregătorul comunei, desigur, și de reprezentanți ai clerului, atunci se înțelegeau, îi ofereau o locuință, un dispensar, omul știa de la început tot ce va avea, cartografia în registre numele pacienților, fără calculator, scria de mână cu tocul. Mai târziu, aceste documente i-au ajutat mult pe șvabi să-și dovedească arborele genealogic și locul unde s-au născut.

– ...dar cum erau împărțite contribuțiile?

– Fiecare familie plătea o sumă la început de an, nu știu exact cât anume, să zicem o cifră aleatorie, în funcție de veniturile lor, și, ori de câte ori aveau nevoie, doctorul era la dispoziția celor bolnavi, ziua și noaptea. Același lucru s-a întâmplat după ce ne-am mutat în Timișoara, în cartierul Fratelia, unde avea circumscripția doctorul Munteanu⁴, căruia, la fel, tata îi plătea o sumă la început de an. Interesant este că ulițele nu aveau nume, purtau numere, de la strada întâia până la strada a douăsprezecea.

– Așa, nu puteți să vă amintiți cam cât reprezenta din bugetul familiei? Despre ce sumă e vorba?

– Era o sumă accesibilă tuturor, deci nu era o sumă mare, cred că era un anumit procent din venitul persoanei respective, un fel de Casă de Sănătate de pe vremea abacului.⁵

– Cei care aveau averi plăteau mai mult?

– Sigur, plăteau mai mult, era pentru sănătatea lor.

– Se plătea diferențiat, da, am înțeles, încă nu ne cotropise egalitarismul de clasă.

– Da, puteai să nu ai cu el nicio treabă un an de zile, dar tu plăteai cuviincios taxa. Cam cum se plătește astăzi Casco la mașină sau RCA-ul și așa mai departe. Spre deosebire de ce se întâmplă acum, familiile din vechime, fie mai tinere, fie mai bătrâne, își onorau întocmai obligațiile pe criteriul *gentlemen's agreement*.

– ...obligațiile?

– Și acum tot așa li se spun, dar dacă ai nevoie de servicii de sănătate, mai stai, mai te chinui până vine cineva să te vadă.

– Cam cât câștigau doctorii în perioada interbelică?

– Un medic la oraș începea cu 4 000 de lei, iar unul din mediul rural, cu 11 000 de lei. Pentru comparație, aș menționa că o pereche de boi costa cam 12 000 de lei. O găină vie 20–25 de lei, carnea de porc 10–15 lei kg, uleiul și zahărul, cele mai scumpe alimente, cam 30 de lei kg, iar pâinea neagră de un kg, 6 lei. Aceste prețuri au fost valabile până în 1939 toamna, când a început războiul în Polonia și apoi inflația.

– Care a fost boala copilăriei care v-a chinuit cel mai mult?

– De două ori am fost în pragul morții.

– Aoleu...

– Da, doctorul Munteanu m-a salvat, dar n-aș vrea să ajungem atât de brusc la capitolul de început al mutării noastre la Timișoara, pentru că aș dori să povestesc despre cele dintâi aduceri-aminte. Din cărțile de neuroștiință am învățat că primele amintiri le avem de fapt de la un an de zile, dar pe la doi ani începem să le conștientizăm – așa cum vor rămâne implementate în memoria de lungă durată. Țin minte că mergeam de mână cu mama prin comuna respectivă, Ghizela, de-acasă până la școala unde se ducea ea, iar bărbații ori femeile se ridicau în picioare de pe băncile din fața caselor, o salutau cu „sărut mâna, doamna învățătoare!” Drumul era lung. Ne opream de multe ori la binețe. Oamenii mai

cereau și câte un sfat, îi mai spuneau o poveste din intimitatea căsniciei lor, o dilemă, ceva tainic, lucruri care îi frământau. Așa era atunci. Intellectualitatea satului era respectată. Pentru a nu mai vorbi despre cât de bine era primit doctorul neamț. Așa era viața în satul Ghizela. Ne-am mutat la Timișoara în 1943.

– **La ce vârstă ați plecat?**

– Aveam șapte ani.

– **Era în plin război.**

– Da, în acele ipostaze ne-am mutat la Timișoara, părinții mei au cumpărat o casă în Fratelia, ca orice bănățean, asta era visul lor – să aibă o casă.

– **Și eu am copilărit într-un sat de maghiari, Igazfalva („sat adevărat” – n.a.), care nu știu de ce s-a românizat în Dumbrava, la vreo 30 de kilometri de Ghizela dumneavoastră natală. Tatăl meu, Gheorghe Ghilezan⁶, medic de țară, împreună cu mama mea, Elena⁷, profesoară de istorie, au hotărât să mă trimită la bunica la Timișoara, pentru că vorbeam mai bine maghiara decât româna, spre disperarea lor. Dumneavoastră de ce v-ați mutat la oraș?**

– Între timp, tatăl meu a părăsit meseria de învățător și a devenit notar, iar la Timișoara, ca să închei povestea cu doctorii, era acest doctor Munteanu care avea o motoretă, pe vremea aceea era o minune a tehnicii și o apariție misterioasă, ca și cum ar veni acum, cu știu eu, vreo rachetă cosmică. El avea dreptul să umble peste tot, pe orice stradă, nu îmi aduc aminte să fi fost reglementată circulația pe atunci, pentru că mașinile erau o raritate.

– **Cum îl chemați dacă aveți nevoie de vreo doctorie?**

– Avea telefon, bineînțeles, venea la orice chemare...

– **Telefon fix. Povestiți-ne cum v-a salvat viața.**

– Prima oară m-a scăpat de moarte în extremis, pentru o apendicită acută, cu o evoluție foarte rapidă, fudroiantă, cum se spune în termeni medicali, pericol de peritonită. A sosit de

urgentă. Lucrul pe care mi-l aduc perfect aminte (și regret acum, la maturitate, că nu mai putem avea aceeași relație cu bolnavii – care sunt mult mai suspicioși astăzi), cum a intrat în camera mea, domnul doctor a pus mâna pe mine, a spus dintr-un suflu: apendicită acută, face peritonită, îl duceți la doctorul Rusu⁸, la spitalul de copii din oraș. Spitalul era al călugărițelor, al svestelor (surorilor) cum le spuneam noi, încă nu fusese naționalizat, aveau uniformele lor specifice. Am fost pus imediat pe masa de operație, iar tatăl meu a îngăduit medicului operația, „cum spuneți dumneavoastră, așa fac”. Pe atunci, lumea avea o mare încredere în medici și așa m-au scăpat de la o posibilă infecție fatală.

– **Și tata, copil fiind, s-a rănit la joacă și i-a rezolvat degetul tot doctorul Rusu. Ce vârstă aveți atunci?**

– Zece ani.

– **Asta prin 1946...**

– Da, a doua chestie a fost...

– **Și cum a plătit tatăl dumneavoastră operația?**

– La spital nu mai țin minte cum a plătit, țin minte bine însă că a făcut niște pachete să i le ducă doctorului Rusu, nesilit de nimeni, din bucurie și recunoștință.

– **Exista un sistem medical susținut de stat, spitalele erau noi?**

– Nu, nu erau de stat, nu se făcuse încă reforma sanitară.

– **Erau ale bisericii... unele spitale, nu?**

– Da, și probabil mai bine rămâneau ale lor.

– **Vorbim despre actualul Spital Louis Turcanu, clădire construită pe banii lui Antal Sailer, un industriaș arădean, la începutul secolului trecut și revendicat, de cine credeți, de clanul Corpaci, țigani celebri în zilele noastre.**

– Atunci se chema Spitalul de copii...

– **Din Timișoara.**

– Era ținut de călugărițele romano-catolice, un ordin religios venit la sfârșitul secolului al XIX-lea în Timișoara. Bănățenii nu plăteau taxe fiind al bisericii, dar acum a rămas regula ancestrală a dusului cu ofrande la biserici, care nu prea mai construiesc așezăminte de sănătate.

– De cine erau plătiți medicii?

– De biserică. Țin minte că tatăl meu a vrut să îi ducă un cadou acestui doctor, dar nu mai știu foarte bine ce. A doua oară, vorbesc iarăși despre doctorul Munteanu, și-l evoc pentru că avea și figura doctorului din stampele vremii sau al personajelor lui El Hakim, de exemplu.

– Cu tăscuțe dintre acelea ca pe vremuri, din piele maro?

– Da, întocmai, mi-l amintesc că avea chelie și purta un tip anume de ochelari, preocupat, foarte sigur pe sine, îți dădea ție, ca pacient, o deosebită încredere, asta e un lucru foarte important la un doctor, lucru care se simte pur și simplu imediat din contactul direct medic-bolnav. Nu prin reclama de la televizor îți alegi un medic bun.

– Când ați fost salvat de la moarte a doua oară?

– Atunci când am făcut un reumatism Socolski Boulilland (reumatism articular acut), mai rar astăzi, în urma unei infecții amigdalene, boala fiind produsă de un streptococ. În afară de dramatismul ei, prin complicații grave îți umflă amigdalele de nu poți să respiri.

– Mandulele, cum se zice pe la noi.

– Se umflă ganglionii, ai febră mare, stare proastă. Boala putea avea trei posibile consecințe: valvulopatii, o afectare gravă a inimii, boală de rinichi sau inflamarea articulațiilor. Și m-a văzut, nu erau atunci antibiogramme cu testarea rapidă a microbilor și nici antibioticele de azi.

– Încă nu inventase Fleming penicilina.

– Erau totuși niște sulfamide în perioada respectivă, una roșie, dar ți se atrăgea atenția că o să urinezi roșu, pentru a nu te speria că-i urină cu sânge.

– Tata îmi zicea că îi spunea Prontozil la medicamentul acela.

– Da. Și tot doctorul Munteanu m-a văzut și a spus imediat: „Te duci și te operezi“. Pe vremea aceea se făceau o serie de intervenții chirurgicale mai speciale, vreau neapărat să fac o paranteză medicală.

– Vă rog.

– Infecțiile streptococice pornite de la amigdale, cu cele trei complicații pe care le-am descris, au fost studiate de profesorii Hațieganu⁹, Goia¹⁰ și Fodor¹¹ de la Cluj. Este o prioritate românească absolută, despre care se vorbește foarte puțin în ziua de astăzi. Un pionierat în lumea medicală. Cu mijloacele tehnice reduse ale acelor vremi, ei au intuit mecanismul infecției, având ca efect scăderea sistemului imunitar (pe atunci, termenul era denumit factorul teren sau rezistența organismului). Rămâne formidabilă acea descoperire a savanților clujeni, care a reprezentat punctul de plecare al imunologiei moderne. Teoria lor a fost întru totul confirmată de știința medicală. În cărțile pe care le-am scris împreună cu colegul meu, doctorul Victor Lotreanu¹², un distins imunolog, am povestit despre descoperirea spectaculoasă a cauzelor unor boli cu efecte diverse asupra organismului, care se datorează alterării funcțiilor imunitare. Da, de la simple răceli la boli de sistem sau la cancer.

– Prin ce mecanism?

– Studiile au început mult mai târziu și aș dori să vorbim cu altă ocazie despre ele. Aș remarca observațiile clinice ale profesorului Hațieganu, astăzi, când atitudinea terapeutică este nuanțată. Antibioticele moderne îți dau posibilitatea să „răcești“ amigdalele, să temperezi infecția pentru a le extirpa fără pericolul septicemiei.

Aceleași antibiotice îți oferă posibilitatea de a proteja actul operator și evoluția postoperatorie. La acea vreme neexistând antibioticele, pentru a nu pierde pacientul, se scoateau „la călduț”, așa se spunea, adică în plin puseu infecțios se făcea amigdalectomia. În primii ani de specialitate, am învățat la fel, sub îndrumarea profesorului Gârbea¹³, un mare orelist, un chirurg desăvârșit. Mutat de la Cluj la Medicina din Timișoara, a fost și un rector cu o ținută impecabilă, în contrast cu lumea răvășită de epidemia ideologică a unui sistem opresiv. Deci, cam asta era medicina în epocă, cât despre a treia întâlnire cu doctorul Munteanu, am avut-o în adolescență, când împreună fiind cu prietenii mei Livius Ciocârlie și Roman Cotoșman¹⁴, cel din urmă fiind lovit de o durere atroce abdominală. El, Roman, făcea parte din școala de pictură de la Timișoara a lui Polibni. Țin alături de biroul meu un album cu opera sa. A murit acum vreo trei ani de zile, în America, la Philadelphia. La pățania lui Roman era și Livius Ciocârlie¹⁵. Toți trei ne-am întâlnit seara și stăteam de vorbă. Givăneam, vorba bănașanului, cât în lună și în stele, în niciun caz despre prostii. De la Roman am învățat o grămadă de lucruri despre pictură, cum se amestecă culorile, istoria picturii românești și despre marii pictori universali. De la Livius am deprins primii pași ai lecturii. Alți colegi interesanți erau Puiu Firca și Aczel Erwin¹⁶, ulterior ajuns dirigor la Opera din Oradea și Budapesta. Ei ne-au inoculat primele noțiuni de cultură muzicală. Era o adevărată emulație între noi, voiam să știm, să avem cât mai multe informații din respectivele domenii.

- Ce legătură aveau discuțiile tinereții dumneavoastră cu doctorul Munteanu?

- Am rămas toți trei într-o seară la Elite, un local din Piața Küttl.

- Elite, pentru cititori, nici eu nu mai știu unde era.

- În Piața Küttl, ulterior Mocioni, unde era capătul liniei de tramvai 5. Am stat acolo cu o sticlă de vin ieftin – care se putea bea la vremea aceea la bugetele noastre. Discutam despre visurile noastre de viitor, despre filosofie și religie, Roman fiind din familie de preoți. Tatăl lui, venerabilul Gheorghe Cotoșman, era protopop al Timișoarei.

- Coleg de-al bunicului meu, tot protopop, dar de Ciacova.

- El mai avea doi frați, un inginer și un om de litere, profesor de limba română. Nu mai mergeau tramvaiele, el stătea în Piața Unirii, Livius locuia undeva în spatele clădirii Medicinii, iar eu trebuia să ajung tocmai în Fratelia, la capătul opus. Și ce idee le-a venit lor? Să mă conducă acasă. Trebuia să trec prin fața cimitirului din Calea Șagului și, pentru a nu fi singur, m-au însoțit. Pe de altă parte, încă nu terminaserăm discuțiile filosofic-existențialiste. Credeam că găsim soluții, ce naivitate!

- Și ce nenorocire s-a întâmplat?

- Am mers acasă și totul a fost foarte bine până la un moment dat când lui Roman i s-a făcut brusc rău. O asemenea criză nu mai văzusem până atunci.

- Ce fel de criză?

- Cu dureri atroce de burtă, iar atunci în puterea nopții, toți au rămas la mine. Mai spre dimineață, l-am chemat pe doctorul Munteanu. Minunatul nostru medic a pus rapid diagnosticul de criză renală. Avea pietre la rinichi și trebuia să se îngrijească. Ajuns și la profesorul Bulbuca, la spitalul din Timișoara, ulterior, la profesorul Burghel¹⁷, în București, și apoi în Franța, la profesorul Hambourger¹⁸, unde i s-a confirmat diagnosticul pus de doctorul nostru de familie și i s-a adăugat, în urma investigațiilor minuțioase, și diagnosticul de hidronefroză la ambii rinichi.

- Cum se traduce această suferință în limbaj comun?

– O dilatare a rinichiului, precum o bășică, se face în detrimentul țesutului funcțional care poate duce la insuficiență renală. Dilatarea se datorează calculilor renali care blochează eliminarea urinei din rinichi. Stagnând, produce fenomenul de hidronefroză, schișat mai sus.

– Deci era o suferință destul de gravă.

– Da, destul de periculoasă, da, gravă fiind și acum. Dar astăzi beneficiem de transplantul renal și de dializă.

– A murit din cauza acesteia ulterior în America?

– Da, dar după mulți ani. S-a îngrijit tot timpul, a stat sub dializă ani de zile.

– Doctorul Munteanu i-a pus diagnosticul încă incipient?

– I-a spus că are o boală de rinichi. Neștiind exact ce este – vă dați seama cum a evoluat medicina, acum poți să afli diagnosticul în doar câteva ore –, atunci s-au depus eforturi deosebite, pentru că nu erau mijloacele de diagnosticare accesibile astăzi.

– Numai pe baza anamnezei sau cum?

– Și al simțului clinic, al manifestării bolii, al simptomelor. Acum, dacă vă uitați în vreo carte de medicină, nu se mai compară aproape deloc cu una de acum patruzeci de ani, în care simptomele erau descrise cu lux de amănunte, cum se manifestă fiecare simptom, ce trădează, ce ascunde și așa mai departe, pentru că la vremea aceea trebuia să ai simțul clinic dezvoltat și să le știi pe toate. Acum, cartea de medicină abundă de investigații paraclinice și dovezi de laborator. Trăim epoca medicinei bazate pe dovezi.

– Păi, așa s-a ajuns ca speranța de viață a populației din țările civilizate să crească.

– Medicina nu mai este o artă, a devenit o știință bazată pe dovezi. A pierdut din farmecul romantic de altădată. Sigur că nu putea rămâne în stadiul acela. Mai există totuși, iar eu susțin acest lucru, o parte mică de artă. Ea aparține celor care gândesc

medicina și inițiază noi mijloace de investigare și de tratament, dând dovadă de o îndemânare chirurgicală ieșită din comun, imaginează noi tehnici chirurgicale sau cercetează.

– Să ne întoarcem un pic în timp, deci prin '46-'47, au fost niște ani foarte importanți pentru națiunea română, ani dramatici, am putea spune, chiar de groază, dumneavoastră aveți deja 10-12 ani când Fleming a inventat penicilina. Bunica mea, Elena, a vândut vreo sută și ceva de oi ca să aducă douăsprezece flacoane pentru bunicul meu, Moise, din Israel – tocmai se înființase ca stat –, adică o sută și ceva de oi au reprezentat contravaloarea a mai bine de jumătate de duzină de penicilină. Bunicul meu, preot, a suferit de o meningită galopantă, străbunica mea, cea care avea multe moșii, se văita ulterior că Moise s-o îmbolnăvit de cap de la prea multe cărți, iar când veneam încărcat din librării sau biblioteci, îmi tot replica: „Doamne, nu fă ca Moise, nu citi atât de multe, pentru că ăstea i-au adus moartea bunicului tău!” Ea fiind femeie simplă, a avut doar patru clase, dar ceva avere, mai bine de 63 și ceva de lanțe de pământ.

– Vreo treizeci și ceva de hectare...

– Și i-a adus din străinătate cred penicilină, în '47, el era deja protopop în Ciacova, medicamentele au venit cam târziu, a murit în mai '48, la doar 39 de ani. Era internat la „Popii ăi negri”, dacă știți, unde e Oftalmologia de azi, lângă Piața 700, i s-a spus așa în vechime probabil pentru că era construit tot de călugări. Leacurile noi apărute au avut un efect de scurtă durată. Ce vă aduceți dumneavoastră aminte despre marea invenție, despre Fleming, totuși, a fost un om care a reușit să schimbe paradigma medicală a lumii respective?

– Sigur, a fost un eveniment crucial în istoria medicală a omenirii. De atunci stăpânim anumite boli, de atunci putem vorbi despre faptul că a crescut durata de viață, sigur că acum au loc largi